

УДК 378.015.31.091.2:[316.77:004.77]:[378.4:61]

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-1\(31\)-919-929](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-1(31)-919-929)

Мурзіна Олена Анатоліївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медичної фізики, біофізики та вищої математики, Запорізький державний медико-фармацевтичний університет, м. Запоріжжя, тел.: (067) 166-44-17, <https://orcid.org/0000-0002-6968-5525>

КОНСТРУЮВАННЯ ЗМІСТУ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У ПРОЦЕСІ ДОКЛІНІЧНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Анотація. У статті розкрито важливість конструювання змісту формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті. При формуванні медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки нами враховано особливості освітньо-професійної програми та навчальних планів, зокрема їх мета і завдання, а також структуру медіакомпетентності лікаря, яка має сформуватися на відповідному етапі.

Важливого значення для засвоєння змісту навчальних дисциплін, набуття практичних навичок на доклінічному етапі має оволодіння медіакомпетентністю, оскільки це дає змогу майбутнім лікарям застосовувати медіазасоби у навчанні та в майбутній професійній діяльності, орієнтуватися в медичному медіапросторі. З іншого боку, на етапі доклінічної професійної підготовки можливе застосування додаткових курсів, удосконалення матеріалів навчальних дисциплін, що сприяло б формуванню медіакомпетентності. Тому навчальні плани підготовки лікарів структуровані з урахуванням бажаного результату навчання – формуванню медіакомпетентності. В освітньо-професійній програмі в медичних університетах, зокрема на етапі доклінічної професійної підготовки, має бути закладена система медіакомпетентності, яка необхідна для ефективного виконання професійних обов'язків лікарем відповідної спеціальності в сучасних умовах. Задля цього переглянуто зміст підготовки майбутнього спеціаліста, адже формування медіакомпетентності потребує міждисциплінарної інтеграції знань.

При реструктуризації навчальних планів на етапі доклінічної професійної підготовки в медичних університетах нами виокремлено розділи, які мають сприяти формуванню медіакомпетентності майбутніх лікарів та відповідно інтегрувати знання з різних навчальних дисциплін.

Враховуючи те, що на етапі доклінічної професійної підготовки передбачається як формування медіакомпетентності лікаря, так і розвиток окремих її складових, ми приділили увагу таким компонентам: мотиваційно-ціннісному; інноваційно-технологічному; деонтологічному; пошуково-аналітичному. Кожен із них має бути успішно сформований у лікаря після завершення навчання в медичному університеті та присвоєння звання «лікар-спеціаліст» і є передумовою для провадження молодим лікарем ефективної кваліфікованої медичної практики. У зв'язку з цим нами було оновлено зміст доклінічної професійної підготовки з метою подальшого формування медіакомпетентності лікаря.

Ключові слова: медіакомпетентність, доклінічна професійна підготовка, зміст освітнього процесу, медіапростір, медіапродукт.

Murzina Olena Anatoliivna PhD (pedagogical sciences), associate professor department of Medical Physics, Biophysics and Higher Mathematics, Zaporizhzhia State Medical and Pharmaceutical University, Zaporizhzhia, tel.: (067) 166-44-17, <https://orcid.org/0000-0002-6968-5525>

CONSTRUCTION OF THE CONTENT OF FORMATION OF MEDIA COMPETENCE OF FUTURE DOCTORS IN THE PROCESS OF PRECLINICAL PROFESSIONAL TRAINING AT A MEDICAL UNIVERSITY

Abstract. The article reveals the importance of constructing the content of the formation of media competence of future doctors in the process of preclinical professional training at a medical university. When forming the media competence of future doctors in the process of preclinical professional training we take into account the peculiar features of the educational and professional program and curricula, their goals and objectives in particular, as well as the structure of the doctor's media competence that should be formed at the appropriate stage.

Mastering media competence is of great importance for acquiring the content of academic disciplines and overtaking practical skills at the preclinical stage since it allows future doctors to use media tools in training and in future professional activities, to navigate in the medical media space. On the other hand, it is possible to choose additional courses, improve the materials of academic disciplines at the stage of preclinical professional training that would contribute to the formation of media competence. Therefore, the curricula of doctors' training are structured taking into account the desired outcome of learning – the formation of media competence. The educational and professional program in medical universities, at the stage of preclinical professional training in particular, should include a system of media

competence which is necessary for the effective performance of professional duties by a doctor of the relevant specialty in modern conditions. For this purpose the content of the training of a future specialist has been revised since the formation of media competence requires interdisciplinary integration of knowledge.

When restructuring the curricula at the stage of preclinical professional training in medical universities, we have identified sections that should contribute to the formation of media competence of future doctors and, accordingly, integrate knowledge from various academic disciplines.

Considering that the stage of preclinical professional training involves both the formation of a doctor's media competence and the development of its individual components, we have paid attention to the following components: motivational value-based; innovative and technological; deontological; search and analytical. Each of them must be successfully formed after completing doctor's studies at a medical university and being awarded the title of "specialist doctor" and is a prerequisite for the implementation of effective qualified medical practice by a young doctor. In this regard, we have updated the content of preclinical professional training with the aim of further forming a doctor's media competence.

Keywords: media competence, preclinical professional training, content of the educational process, media space, media product.

Постановка проблеми. Доклінічна професійна підготовка майбутніх лікарів у закладах вищої медичної освіти організовується відповідно до освітніх стандартів, розроблених та затверджених в установленому порядку, вимог освітньої програми та навчального плану.

Освітній процес в медичному університеті поєднує в собі організаційні та дидактичні заходи, спрямовані на реалізацію змісту вищої медичної освіти на відповідному освітньому та кваліфікаційному рівнях відповідно до державних стандартів освіти. Він базується на принципах науковості, гуманізму, наступності та багатоступеневій системі вищої освіти і забезпечує реалізацію освітньої, розвиваючої та виховної функцій. Організація освітнього процесу в медичному університеті спрямована на формування у майбутніх лікарів фахових компетентностей, які відповідають завданням вищої медичної освіти [2].

Модернізація вищої медичної освіти зумовлена її орієнтацією на нові стандарти вищої освіти, які базуються на компетентнісному підході та філософії підготовки фахівців із вищою освітою, обґрунтованому в Болонському процесі та в міжнародному проєкті Європейської комісії «Гармонізація освітніх структур у Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING) [11].

З огляду на це постає питання визначення та формування сучасного змісту вищої медичної освіти, який відобразить соціально-економічні зміни розвитку в Україні та буде спрямований на нову парадигму вищої медичної

освіти. Ключовим у сучасній вищій медичній освіті є формування особистості майбутнього фахівця з новим світоглядом та мисленням, що дасть йому змогу гнучко, оперативно реагувати на різноманітні запити суспільства та успішно конкурувати на ринку праці. Саме тому на шляху до євроінтеграції актуальним є всебічне переосмислення підходів щодо модернізації вищої медичної освіти, яке ґрунтується на компетентнісних засадах [10].

Урахування умов воєнного стану, потреб, інтересів та можливостей сучасних студентів вимагають від закладів вищої освіти використовувати цифровізацію та медіатехнології в освітньому процесі. Застосування медіатехнологій в освітньому процесі потребує варіативності змісту, форм і методів із урахуванням як інтересів та здібностей студентів, так і їх особистої творчої індивідуальності. Тому, потрібно працювати над вибором «стратегії, пріоритетів, системи взаємодії, тактик навчання та стилю роботи викладачів та студентів»[6]. Це у свою чергу спонукає до ретельної розроблення змісту, форм і методів формування медіакомпетентності.

Аналіз останніх досліджень публікацій. Важливим аспектам медичної освіти приділяється увага такими вченими, як: теоретичним і методологічним засадам неперервної професійної медичної освіти (О. Волосовець, Ю. Марушко, Я. Цехмістер); проблемам реформування вищої медичної школи (І. Булах, Ю. Вороненко, Ю. Колесник); компетентності фахівців галузі охорони здоров'я (Л. Кайдалова, Я. Кульбашна, М. Шінкарук-Диковицька); питанням інформаційної підготовки лікарів (Ю. Лях, О. Мінцер, І. Хаїмзон); професійної підготовки лікарів і провізорів (Ю. Вороненко, М. Гжегоцький, Л. Кайдалова). Однак у відчизняному дискурсі конструювання змісту формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті ще не були предметом окремого цілісного дослідження.

Мета статті – розглянути конвтруювання змісту формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті.

Виклад основного матеріалу. У стандартах вищої медичної освіти з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» поряд із загальною характеристикою, обсягом кредитів ЄКТС зазначається перелік компетентностей фахівця, що мають бути сформовані в результаті здобуття відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня згідно з Національною рамкою кваліфікації [9]. Крім того, стандарти містять вимоги, що регулюють професійну діяльність лікарів, перелік нормативних документів підготовки майбутніх фахівців, форми їх атестації та вимоги до системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Усе вищеперераховане потребує змін щодо організації навчального процесу студентів, формування у них компетентностей, що у свою чергу має призвести до застосування нового підходу до процесу проектування навчальних занять,

обґрунтування та добір освітніх інструментів формування компетентностей та критеріїв їх оцінювання [9].

Зміст професійної підготовки фахівців розглядається різносторонньо: як філософська категорія для позначення сукупності елементів та їх взаємодій, що складають заданий предмет чи явище [1]; історична категорія, що визначає модель суспільних вимог до підготовки людських поколінь [7].

Зміст освітнього процесу у медичних університетах визначається з огляду на мету, завдання і відповідні вимоги, що висувуються до ступеня і виду навчання [3]. Ми поділяємо думку Я. Цехмістера, який зазначає, що під змістом сучасної медичної освіти ми розуміємо обсяг і характер систематизованих знань, практичних навичок і умінь, які опановує людина у процесі навчання і самоосвіти [12].

Серед сучасних підходів до розробки змісту професійної підготовки виділяють [12]: соціально-детермінований – такий, що пріоритетним визначає суспільний досвід, а також процес його передачі особам, які навчаються; особистісно орієнтований – передбачає першочерговий всебічний гармонійний розвиток особистості.

Такі характеристики змісту вищої медичної освіти відповідають системі компетентностей лікаря, а тому мають бути враховані при розробленні змісту доклінічної професійної підготовки в медичному університеті.

Отже, при формуванні медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки нами враховано особливості освітньо-професійної програми та навчальних планів, зокрема їх мета і завдання, а також систему медіакомпетентності лікаря, яка має сформуватися на відповідному етапі.

Необхідно зазначити, що при модернізації змісту доклінічної професійної підготовки надзвичайно актуальним залишається питання підтримання мотивації майбутніх лікарів на високому рівні. На цьому етапі при його вирішенні важливу роль відіграє система оцінювання. Саме тому має підтримуватися високий рівень мотивованості студентів до щоденного наполегливого навчання, оскільки після шкільних років ще не повною мірою усвідомлюється свою відповідальність за результати професійної підготовки.

Окрім цього необхідно звернути увагу на те, що сьогодні навчальні плани підготовки лікарів у медичних університетах організовані вузькотематичними блоками, які не відображають формування та розвиток медіакомпетентності лікарів. Відповідно, завершальним результатом підготовки спеціалістів є засвоєння переліку знань та опанування ряду вмінь, що варіюють із урахуванням професійних особливостей кожної лікарської спеціальності.

На нашу думку, така ситуація не забезпечує формування у майбутніх лікарів медіакомпетентності, яка має сприяти формуванню здатності до надання

кваліфікованої допомоги пацієнтам у реальних умовах із застосуванням сучасних медіатехнологій.

Важливого значення для засвоєння змісту навчальних дисциплін, набуття практичних навичок на доклінічному етапі має оволодіння медіакомпетентністю, оскільки це дає змогу майбутнім лікарям застосовувати медіазасоби у навчанні та в майбутній професійній діяльності, орієнтуватися в медичному медіапросторі. З іншого боку, на цьому етапі можливе застосування додаткових курсів, удосконалення матеріалів навчальних дисциплін, що приляло б формуванню медіакомпетентності.

Відповідно до окреслених задач і з метою їх реалізації навчальні плани підготовки лікарів мають бути структуровані з урахуванням бажаного результату навчання – формуванню медіакомпетентності. Саме тому вважаємо, що в освітньо-професійній програмі в медичних університетах, зокрема на етапі доклінічної професійної підготовки, має бути закладена система медіакомпетентності, яка необхідна для ефективного виконання професійних обов'язків лікарем відповідної спеціальності в сучасних умовах. Задля цього необхідно переглянути зміст підготовки майбутнього спеціаліста, адже формування медіакомпетентності потребує міждисциплінарної інтеграції знань.

Отже, при реструктуризації навчальних планів на етапі доклінічної професійної підготовки в медичних університетах необхідно виокремити розділи, які мають сприяти формуванню медіакомпетентності майбутніх лікарів та відповідно інтегрувати знання з різних навчальних дисциплін.

Враховуючи те, що на заявленому етапі передбачається як формування медіакомпетентності лікаря, так і розвиток окремих її складових, ми приділили увагу таким компонентам [4]: мотиваційно-ціннісному; інноваційно-технологічному; деонтологічному; пошуково-аналітичному.

Кожен із них має бути успішно сформований у лікаря після завершення навчання в медичному університеті та присвоєння звання «лікар-спеціаліст» і є передумовою для провадження молодим лікарем ефективної кваліфікованої медичної практики. У зв'язку з цим нами було оновлено зміст доклінічної професійної підготовки з метою подальшого формування медіакомпетентності лікаря. Задля цього ми враховували такі аспекти [12]: поглиблене вивчення наукових основ обраної лікарської спеціальності; формування спеціальних професійних лікарських навичок і вмінь; розвиток особистісних рис і якостей, необхідних для професійної діяльності лікаря.

При конструюванні змісту формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті нами були враховані особливості структури змісту та програм доклінічної професійної підготовки, їх мети та завдання. При цьому варто пам'ятати про підтримання на високому рівні мотивації, оскільки, здобувачі медичної освіти у

процесі щоденного наполегливого навчання не завжди усвідомлюють свою відповідальність за результати майбутньої професійної діяльності та обмаль часу приділяють професійному саморозвитку.

Нами було здійснено системний аналіз навчальних та робочих планів підготовки майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки. Особливу увагу приділено переліку навчальних дисциплін, узгодженню змісту та структурно-логічним схемам, опрацювання яких сприяє формуванню медіакомпетентності. Для аналізу було обрано освітньо-професійну програми «Медицина» за спеціальністю 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» [5].

Одним із основних завдань медичної освіти на етапі доклінічної професійної підготовки є підвищення освітнього рівня лікаря, як головного чинника його конкурентноспроможності. У цьому контексті одним із пріоритетних напрямів освітнього процесу є забезпечення індивідуального підходу до формування фахових компетентностей та розвитку креативних здібностей майбутнього лікаря.

Важлива роль на доклінічному етапі у підготовці лікарів належить фундаментальним теоретичним кафедрам, таким, як: анатомія людини, оперативна хірургія та топографічна анатомія; гістологія, цитологія та ембріологія; мікробіологія, вірусологія та імунологія; біологічна хімія; аналітична хімія; фармацевтична, органічна та біоорганічна хімія; медична та фармацевтична інформатика і новітні технології; медична фізика, біофізика і вища математика тощо.

На базових кафедрах закладів вищої медичної освіти формується цілісне сприйняття організму людини, подається інтегрована уява про розвиток, будову та функцію кожного органу, формування систем органів, вивчаються загальні прояви патологічних змін в організмі. Тому питання якісного поєднання теоретичної і практичної підготовки майбутніх лікарів вимагає пошуку новітніх форм та методичних підходів удосконалення освітнього процесу, а також багатокомплектного симбіозу теоретичного матеріалу з практичними навичками та вміннями.

Аналіз різних навчальних дисциплін доклінічної професійної підготовки дозволив виявити можливості збагачення змісту з метою формування медіакомпетентності. Зазначимо, що більшою мірою зміст усіх дисциплін можна використати для формування мотиваційно-ціннісного та пошуково-аналітичного компонентів. Разом із тим навчальні дисципліни гуманітарної та соціально-економічної підготовки не дають можливість формувати інноваційно-технологічний та деонтологічний компоненти. Навчальні дисципліни природничо-наукової підготовки дають можливість формувати деонтологічний компонент медіакомпетентності.

Однак існує можливість посилення змісту формування медіакомпетентності лікаря з урахуванням сучасних інформаційних технологій та медіатехнологій через розроблення додаткових навчальних курсів.

Виходячи з того, що медіакомпетентність лікаря на етапі доклінічної професійної підготовки передбачає як формування так і розвиток окремих її складових, нами було приділено увагу розвитку таких компонентів медіакомпетентності, як мотиваційно-ціннісного, інноваційно-технологічного, пошуково-аналітичного та деонтологічного. Відразу зауважимо, що дисципліни проаналізованого циклу не повною мірою мають можливість формувати інноваційно-технологічний компонент, йдеться зокрема про іноземну мову (за професійним спрямуванням), латинську мову та медичну термінологію, історію медицини, медичну біологію, медичну хімію, гістологію, цитологію та ембріологію, мікробіологію, вірусологію та імунологію. Це створює перешкоди на шляху формування медіакомпетентності.

Для вирішення поставлених завдань, пропонуємо увиразнити зміст окремих тем навчальних дисциплін на етапі доклінічної професійної підготовки в медичних університетах відповідним матеріалом, спрямованим на взаємодію з медіапростором, розвиток критичного мислення, створення власного медіапродукту та формування медіакомпетентності майбутніх лікарів. Що стосується формування інноваційно-технологічного компонента, рекомендуємо додати такі практичні завдання, які спрямовані на пошук відповідної інформації в медіаресурсах.

У процесі навчання реалізація обсягу та змісту навчальних дисциплін визначається викладачем. Це стосується, зокрема, змісту творчих робіт та тематики проєктів. Тому, наприклад, до навчальної дисципліни «Історія медицини» ми пропонуємо додати тему індивідуальної роботи «Етапи інформатизації системи охорони здоров'я», а результати цієї індивідуальної роботи представити у вигляді презентації. Відтак, під час виконання цього завдання студент за допомогою медіасередовища знайде потрібну інформацію, використовуючи медіатехнології, проаналізує її та відбере найбільш актуальну, а потім створить власний медіапродукт. Поетапна реалізація поставленої мети формувати у студента буде відповідні навички, що характеризують інноваційно-технологічний, пошуково-аналітичний, мотиваційно-ціннісний та деонтологічний компоненти структури медіакомпетентності лікаря.

Для активізації пізнавальної діяльності майбутніх лікарів та відпрацювання в них навичок логічного мислення на заняттях також необхідно застосовувати вправи для аналізу, узагальнення та зіставлення матеріалу.

Безперечно, найдієвішим засобом якісно сформувати та покращити сукупність знань, навичок і ставлення до медіакомпетентності майбутніх лікарів має бути розробка та впровадження в навчальний процес додаткового курсу

«Медіакомпетентність лікаря: можливості формування у процесі доклінічної підготовки».

Особливістю цього курсу полягає в тому, що він охоплює напрями професійної діяльності та має сприяти активізації потреб студентів у професійній взаємодії. Завдання курсу визначає формування медіакомпетентності майбутніх лікарів, розвитку у них: мотивації щодо готовності роботи у медіапросторі; усвідомлення цінності медіаінформації; глибокого й різнобічного оволодіння стійкого інтересу до формування та розвитку медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки в медичних університетах; спрямованості майбутніх лікарів на інноваційний підхід до навчання та у професійній діяльності; вміння створювати власний медіапродукт; вміння отримувати та передавати медіаінформацію; здатності інтерпретувати та оцінювати медіаінформацію; здатності протидіяти медіаманіпуляціям; вміння використовувати медіатехнології в навчальній та професійній діяльності; здатності до самоосвіти та саморозвитку за допомогою медіасередовища в навчальній та професійній діяльності; творчий потенціал; вміння проєктувати свій загальний та професійний розвиток.

Результатом вивчення курсу є створений власний медіапродукт у вигляді доповіді, презентації, медіатексту, відео, фото, інтернет-сайту тощо. Передбачається, що в результаті вивчення курсу майбутні лікарі мають набути сформованої медіакомпетентності, яка знайде реалізацію у сформованій здатності: до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел; добирати відповідний зміст, методи, технології; застосовувати різні підходи для формування медіакомпетентності лікаря; до абстрактного мислення, аналізу і синтезу; використовувати знання й уміння в галузі сучасних інформаційно-комунікаційних та медіатехнологій для підвищення ефективності професійної діяльності; визначати місце та роль медіа у професійній діяльності та професійно-особистісному розвитку лікаря; готовність використовувати технології формування медіакомпетентності лікаря; до розуміння значущості цифровізації системи охорони здоров'я, зокрема, до застосування принципів цифрового простору у професійній діяльності.

Аналізуючи особливості навчання дорослих, враховуючи характеристики дорослих учнів, які детально досліджені в науковій розвідці С. Сисоевої (зокрема йдеться про усвідомлення себе самостійною, самокерованою особистістю; накопичення життєвого досвіду, який є важливим джерелом навчання; готовність до навчання (мотивація), яка визначається прагненням за допомогою освіти вирішити свої життєво важливі проблеми і досягти конкретних цілей; прагнення швидкої реалізації одержаних знань, умінь, навичок і якостей; часову обмеженість навчання просторовими, побутовими, професійними, соціальними чинниками [8]), нами було організовано практику

неформального навчання для розвитку та формування деонтологічного компоненту медіакомпетентності лікаря, що формується та розвивається на етапі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті.

На нашу думку, застосування організованої практики неформального навчання лікарів, яке може бути представлене у вигляді наукових гуртків, клубів, круглих-столів або конференцій, найбільшою мірою відповідатиме психологічним особливостям молодих лікарів, сприятиме обміну досвідом між ними та старшими колегами у формі невимушених дружніх дискусій, що позитивно впливатиме на формування та усунування моральних та етичних цінностей, деонтологічної культури, емпатійного ставлення до хворих, взаємної підтримки колег.

Отже, на нашу думку, використання можливостей неформального навчання, зокрема шляхом його організації та спрямування, набуває значної актуальності, та може бути джерелом навчання і сприяти розвитку й формуванню деонтологічного компонента медіакомпетентності майбутнього лікаря. Окрім цього, вважаємо важливим запровадження практики особистих освітніх портфоліо для обліку досягнень як здобувачів медичної освіти, так і викладачів медичних університетів.

Переконані, таке оновлення змісту сприятиме формуванню медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки в медичних університетах.

Висновки. Отже, зміст формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки в медичних університетах має реалізовуватись через збагачення змісту окремих навчальних дисциплін відповідним матеріалом, спрямованим на використання ресурсів медіапростору, розвиток критичного мислення, створення власного медіапродукту та формування медіакомпетентності студентів. Активізує досягнення поставлених завдань впровадження в освітній процес курсу «Медіакомпетентність лікаря: можливості формування у процесі доклінічної підготовки» та створення студентських наукових гуртків, наприклад гуртка «Формування медіакомпетентності, як невід’ємний компонент у професійній підготовці лікаря».

Література:

1. Ананьїн В. О., Горлинський В. В., Пучков О. О., Уваркіна О. В. Філософія : навч. посіб. / за ред. В. О. Ананьїна. Київ : ІСЗЗІ «КПІ Ігоря Сікорського», 2018. 367 с.
2. Волосовець О. П., П’ятницький Ю. С., Вітенко І. С. Удосконалення засвоєння практичних навичок і методик студентами та лікарями-інтернами – важлива складова кадрової перебудови первинної ланки медичної допомоги населенню України. *Мед. Освіта*. 2012. № 3. С. 3–7.
3. Кобзар О. Б. Система навчального в медичному вузі. Київ : Стилос, 1997. 242 с.
4. Мурзіна О. Суть, зміст та структура медіакомпетентності лікаря. *Неперервна професійна освіта: теорія та практика*. 2021. №1 (66). С. 21–29.

5. Навчальний план «Медицина» другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я». URL: https://nmv.mphu.edu.ua/upload/doc_nv/studentu/navchalni_plany/medytsyna_magistr.pdf.
6. Перспективні освітні технології : Наук.-метод. посібник. / За ред. Г.С. Сазоненко Київ : Гопак, 2000. 560 с.
7. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ : Абрис, 1997. С. 39.
8. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих. Київ : ЕКМО, 2011. 320 с.
9. Стандарт вищої освіти (другий (магістерський) рівень вищої освіти (галузь знань 22 – Охорона здоров'я, спеціальність 222 – Медицина. URL: <http://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Standart-vishhoi-osviti-magistr-MEDICINA.pdf>.
10. Філоненко М. М. Методика викладання у вищій медичній школі на засадах компетентнісного підходу : метод. рекомен. Київ, 2016. 88 с.
11. Хомишин І. Сучасний стан стандартизації вищої освіти в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Львів, 2017. № 876. С. 205–210.
12. Цехмістер Я. В. Допрофесійна підготовка учнів у ліцеї медичного профілю. Київ : Наукова думка, 2002. 620 с.

References:

1. Ananin V. O., Horlynskyi V. V., Puchkov O. O., Uvarkina O. V. *Filosofiiia [Philosophy]: navch. posib. / za red. V. O. Ananina*. Kyiv : ISZZI «KPI Ihoria Sikorskoho», 2018. 367 s. [in Ukrainian].
2. Volosovets O. P., Piatnytskyi Yu. S., Vitenko I. S. *Udoskonalennia zasvoiennia praktychnykh navychok i metodyk studentamy ta likariamy-internamy – vazhlyva skladova kadrovoi perebudovy pervynnoi lanky medychnoi dopomohy naselenniu Ukrainy [Improving the acquisition of practical skills and techniques by students and interns is an important component of personnel restructuring in the primary care sector of Ukraine]*. *Med. Osvita*. 2012. № 3. S. 3–7. [in Ukrainian].
3. Kobzar O. B. *Systema navchalnoho v medychnomu vuzi [The educational system in a medical university]*. Kyiv : Stylos, 1997. 242 s. [in Ukrainian].
4. Murzina O. *Sut, zmist ta struktura mediakompetentnosti likaria [The essence, content and structure of a doctor's media competence]*. *Neperervna profesiina osvita: teoriia ta praktyka*. 2021. №1 (66). S. 21–29. [in Ukrainian].
5. *Navchalnyi plan «Medytsyna» druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity spetsialnosti 222 «Medytsyna» haluzi znan 22 «Okhorona zdorovia»*. URL: https://nmv.mphu.edu.ua/upload/doc_nv/studentu/navchalni_plany/medytsyna_magistr.pdf. [in Ukrainian].
6. *Perspektyvni osvitni tekhnolohii [Promising educational technologies]: Nauk.-metod. posibnyk. / Za red. H. S. Sazonenko* Kyiv : Hopak, 2000. 560 s. [in Ukrainian].
7. *Savchenko O. Ya. Dydaktyka pochatkovoї shkoly [Elementary school didactics]: pidruchnyk dlia studentiv pedahohichnykh fakultetiv*. Kyiv : Abrys, 1997. S. 39. [in Ukrainian].
8. *Sysoieva S. O. Interaktyvni tekhnolohii navchannia doroslykh [Interactive adult learning technologies]*. Kyiv : ЕКМО, 2011. 320 s. [in Ukrainian].
9. *Standart vyshchoi osvity (druhyi (mahisterskyi) riven vyshchoi osvity (haluz znan 22 – Okhorona zdorovia, spetsialnist 222 – Medytsyna)*. URL: <http://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Standart-vishhoi-osviti-magistr-MEDICINA.pdf>. [in Ukrainian].
10. *Filonenko M. M. Metodyka vykladannia u vyshchii medychnii shkoli na zasadakh kompetentnisnogo pidkhodu [Teaching methodology in higher medical school based on the competency approach] : metod. rekomend.* Kyiv, 2016. 88 s. [in Ukrainian].
11. *Khomyshyn I. Suchasnyi stan standartyzatsii vyshchoi osvity v Ukraini [Current status of standardization of higher education in Ukraine]*. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha»*. Lviv, 2017. № 876. S. 205–210. [in Ukrainian].
12. *Tsekhmister Ya. V. Doprofeisiina pidhotovka uchniv u litsei medychnoho profilu [Pre-professional training of students in a medical lyceum]*. Kyiv : Naukova dumka, 2002. 620 s. [in Ukrainian].